

TEISĖJŲ TARYBA

NUTARIMAS DĖL PRITARIMO LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 107, 108, 126 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 126¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO PROJEKTUI

2026 m. d. Nr. 13P- (7.1.2.E)
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 120 straipsnio 27 punktu, įgyvendindama Teisėjų tarybos 2025–2028 m. strateginių veiklos kryptių, patvirtintų Teisėjų tarybos 2025 m. kovo 21 d. nutarimu Nr. 13P-64-(7.1.2.E) „Dėl Teisėjų tarybos 2025–2028 m. strateginių veiklos kryptių patvirtinimo“, krypties „Teismų autoriteto ir finansinio nepriklausomumo stiprinimas“ uždavinius ir nustatytas jų įgyvendinimo priemonės, Teisėjų taryba n u t a r i a:

Pritarti Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 107, 108, 126 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 126¹ straipsniu įstatymo projektui.

Pirmininkas

Sekretorius

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 107, 108, 126 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 126¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS**

2026 m.   d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 107 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 107 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Teisėjo komandos, teismo valstybės tarnautojų ir darbuotojų, tiesiogiai padedančių teismo pirmininkui, teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams atlikti jiems priskirtas administravimo funkcijas, teisinės pareigybės paprastai yra pavaldžios teismo pirmininkui (teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams), o teismo pirmininko sprendimu gali būti pavaldžios teismo kancleriui. Teisme gali būti atskiri teismų praktikos, tarptautinės teisės analizės ir kiti struktūriniai padaliniai.“

2 straipsnis. 108 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 108 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Teismo valstybės tarnautojai skirstomi į:

- 1) teisėjo komandą, kurią sudaro teisėjo padėjėjas, teismo posėdžių sekretorius ir tarnautojas, tiesiogiai padedantis teisėjui eiti pavestas pareigas;
- 2) kitus valstybės tarnautojus.“

3 straipsnis. 126 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 126 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„126 straipsnis. Teismų sistemos finansinio nepriklausomumo užtikrinimas

1. Teismai finansuojami iš valstybės biudžeto. Kiekvienas teismas turi savo atskirą išlaidų sąmatą. Įstatymų numatytais atvejais teismų sistema gali būti finansuojama iš kitų valstybės finansinių šaltinių.

2. Teismų sistemos finansavimo principai:

1) teisėjų darbo užmokestis finansuojamas 100 procentų pagal teisės aktais nustatytą teisėjų etatų skaičių ir pareiginės algos koeficientus;

2) teisėjo komandos pareigybės finansuojamos proporcingai teisėjo pareiginei algai: teisėjo padėjėjo apylinkės teisme – 50 procentų, apygardos teisme ir Regionų administraciniame teisme – 53 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 57 procentai, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; teismo posėdžių sekretoriaus – 35 procentai atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; tarnautojo, tiesiogiai padedančio teisėjui eiti pavestas pareigas, apylinkės, apygardos ir Regionų administraciniame teisme – 45 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 50 procentų, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos;

3) valstybės tarnautojų ir darbuotojų, nurodytų šio Įstatymo 107 straipsnio 1 dalyje (išskyrus teisėjo komandą), pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 2 procentai nuo šio straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punkte teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo;

4) teismo kanclerio ir jo vadovaujamos teismo administracijos, nurodytos šio Įstatymo 107 straipsnio 2 dalyje, valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 25 procentai nuo šio straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punkte teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo;

5) mokėjimas teisėjams ir teisėjo komandai už darbą ir budėjimą poilsio ir švenčių dienomis finansuojamas pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka;

6) teismų pastatų modernizavimas ir kapitalinis remontas finansuojami iš Teismų pastatų modernizavimo fondo lėšų;

7) išlaidos teismų informacinėms technologijoms finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka;

8) kitos išlaidos finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalies 2, 3 ir 4 punktuose numatytų pareigybių darbo užmokesčio fondas kasmet indeksuojamas vadovaujantis indeksavimo dydžiu, kuris atitinka Valstybės tarnybos įstatyme numatyto priedo už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus dydį, ir šis indeksavimas taikomas kaupiamuoju principu.

4. Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu teismams skiriamų asignavimų dydis neturi būti mažesnis už ankstesniais metais teismams skirtus valstybės biudžeto asignavimus.

5. Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo metu posėdžiuose ir pasitarimuose, kuriuose svarstomi Teisėjų tarybos pateikti pasiūlymai dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių, dalyvauja Teisėjų taryba. Finansų ministerija, rengdama tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą, Teisėjų tarybos pateiktų pasiūlymų dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių tikslinimą derina su Teisėjų taryba.

6. Teisėjų tarybai pateikus pasiūlymus Finansų ministerijai dėl teismų investicijų projektų ir dėl teismų biudžetų projektų, tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte numatomų įtraukti teismų biudžeto asignavimų poreikių apimtis svarstoma specialiajame derybų komitete, kurį iki Finansų ministerijos numatomų maksimalių asignavimų limitų pranešimo šaukia Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas. Specialusis derybų komitetas sudaromas iš Teisėjų tarybos ir Respublikos Prezidento atstovų, finansų ministro, teisingumo ministro, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto bei Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkų.

7. Jeigu Vyriausybės Seimui teikiamame tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte Teisėjų tarybos nurodomi objektyviai būtini teismų biudžeto asignavimų poreikiai įtraukti ne visa apimtimi, Vyriausybės nutarime dėl tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto pateikimo Seimui nurodomi tokio sprendimo argumentai, taip pat kaip teismų sistema turėtų funkcionuoti iš jai projekte nurodytų mažesnių asignavimų, atskleidžiant tokio sprendimo poveikį teismų funkcijų vykdymui bei teisėjų ir teismų nepriklausomumui.“

4 straipsnis. Įstatymo papildymas 126¹ straipsniu

Papildyti Įstatymą 126¹ straipsniu:

„126¹ straipsnis. Teismų pastatų modernizavimo fondas

1. Teismų pastatų modernizavimo fondas sudaromas siekiant naudoti lėšas teismų pastatų modernizavimo ir kapitalinio remonto veikloms finansuoti. Teismų pastatų modernizavimo fondas administruojamas pagal šį ir kitus įstatymus, Vyriausybės nutarimus, kitus teisės aktus ir Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatus, kuriuos tvirtina Teisėjų taryba.

2. Teismų pastatų modernizavimo fondą administruoja Nacionalinė teismų administracija, vadovaudamasi Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatais. Teismų pastatų modernizavimo fondo administravimo išlaidos negali viršyti 4 procentų metinio Teismų pastatų modernizavimo fondo biudžeto.

3. Teismų pastatų modernizavimo fondo lėšas sudaro:
- 1) pajamos, gaunamos iš surinkto žyminio mokesčio;
  - 2) pajamos, gaunamos iš teismo paskirtų procesinių baudų;
  - 3) valstybės biudžeto lėšos, nustatomos Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme;
  - 4) Europos Sąjungos fondų ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos;
  - 5) lėšos, gautos už parduotus pastatus ir kitą turtą, kuriuo naudojasi teismai;
  - 6) kitos teisėtai įgytos lėšos.
4. Planuojant kiekvienų metų valstybės biudžeto asignavimus, Teismų pastatų modernizavimo fondui numatoma praėjusių metų faktinių pajamų, gautų iš surinkto žyminio mokesčio ir teismo paskirtų procesinių baudų, dydžio dalis.“

5 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2026 m. [...] d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

LIETUVOS RESPUBLIKOS
TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480 107, 108, 126 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR
ĮSTATYMO PAPILDYMO 126¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMAS

2026 m. d. Nr.
Vilnius

1 straipsnis. 107 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 107 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. **Teisėjo komandos, Teismo teismo** valstybės tarnautojų ir darbuotojų, ~~tiesiogiai padedančių teisėjams eiti pareigas, analizuojančių ir apibendrinančių teismų praktiką, taip pat~~ tiesiogiai padedančių teismo pirmininkui, teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams atlikti jiems priskirtas administravimo funkcijas, teisinės pareigybės paprastai yra pavaldžios teismo pirmininkui (teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams), o teismo pirmininko sprendimu gali būti pavaldžios teismo kancleriui. Teisme gali būti atskiri teismų praktikos, tarptautinės teisės analizės ir kiti struktūriniai padaliniai.“

2 straipsnis. 108 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 108 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Teismo valstybės tarnautojai skirstomi į:

- 1) ~~tarnautojus, tiesiogiai padedančius teisėjams eiti pavestas pareigas, analizuojančius ir apibendrinančius teismų praktiką~~ **teisėjo komandą, kurią sudaro teisėjo padėjėjas, teismo posėdžių sekretorius ir tarnautojas, tiesiogiai padedantis teisėjui eiti pavestas pareigas;**
- 2) kitus valstybės tarnautojus.“

3 straipsnis. 126 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 126 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„~~126 straipsnis. Teismų sistemos finansavimas~~ **Teismų sistemos finansinio nepriklausomumo užtikrinimas**

1. Teismai finansuojami iš valstybės biudžeto. Kiekvienas teismas turi savo atskirą išlaidų sąmatą. Įstatymų numatytais atvejais teismų sistema gali būti finansuojama iš kitų valstybės finansinių šaltinių.

2. Teismų sistemos finansavimo principai:

1) teisėjų darbo užmokestis finansuojamas 100 procentų pagal teisės aktais nustatytą teisėjų etatų skaičių ir pareiginės algos koeficientus;

2) teisėjo komandos pareigybės finansuojamos proporcingai teisėjo pareiginei algai: teisėjo padėjėjo apylinkės teisme – 50 procentų, apygardos teisme ir Regionų administraciniame teisme – 53 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 57 procentai, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; teismo posėdžių sekretoriaus – 35 procentai atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; tarnautojo, tiesiogiai padedančio teisėjui eiti pavestas pareigas, apylinkės, apygardos ir Regionų administraciniame teisme – 45 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 50 procentų, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos Aukščiausiajame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos;

3) valstybės tarnautojų ir darbuotojų, nurodytų šio Įstatymo 107 straipsnio 1 dalyje (išskyrus teisėjo komandą), pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo

ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 2 procentai nuo šio straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punkte teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo;

4) teismo kanclerio ir jo vadovaujamos teismo administracijos, nurodytos šio Įstatymo 107 straipsnio 2 dalyje, valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 25 procentai nuo šio straipsnio 2 dalies 1 ir 2 punkte teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo;

5) mokėjimas teisėjams ir teisėjo komandai už darbą ir budėjimą poilsio ir švenčių dienomis finansuojamas pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka;

6) teismų pastatų modernizavimas ir kapitalinis remontas finansuojami iš Teismų pastatų modernizavimo fondo lėšų;

7) išlaidos teismų informacinėms technologijoms finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka;

8) kitos išlaidos finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalies 2, 3 ir 4 punktuose numatytų pareigybių darbo užmokesčio fondas kasmet indeksuojamas vadovaujantis indeksavimo dydžiu, kuris atitinka Valstybės tarnybos įstatyme numatyto priedo už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus dydį, ir šis indeksavimas taikomas kaupiamuoju principu.

4. Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu teismams skiriamų asignavimų dydis neturi būti mažesnis už ankstesniais metais teismams skirtus valstybės biudžeto asignavimus.

5. Tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo metu posėdžiuose ir pasitarimuose, kuriuose svarstomi Teisėjų tarybos pateikti pasiūlymai dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių, dalyvauja Teisėjų taryba. Finansų ministerija, rengdama tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą, Teisėjų tarybos pateiktų pasiūlymų dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių tikslinimą derina su Teisėjų taryba.

6. Teisėjų tarybai pateikus pasiūlymus Finansų ministerijai dėl teismų investicijų projektų ir dėl teismų biudžetų projektų, tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte numatomų įtraukti teismų biudžeto asignavimų poreikių apimtis svarstoma specialiajame derybų komitete, kurį iki Finansų ministerijos numatomų maksimalių asignavimų limitų pranešimo šaukia Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas. Specialusis derybų komitetas sudaromas iš Teisėjų tarybos ir Respublikos Prezidento atstovų, finansų ministro, teisingumo ministro, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto bei Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkų.

7. Jeigu Vyriausybės Seimui teikiamame tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte Teisėjų tarybos nurodomi objektyviai būtini teismų biudžeto asignavimų poreikiai įtraukti ne visa apimtimi, Vyriausybės nutarime dėl tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto pateikimo Seimui nurodomi tokio sprendimo argumentai, taip pat kaip teismų sistema turėtų funkcionuoti iš jai projekte nurodytų mažesnių asignavimų, atskleidžiant tokio sprendimo poveikį teismų funkcijų vykdymui bei teisėjų ir teismų nepriklausomumui.“

4 straipsnis. Įstatymo papildymas 126¹ straipsniu

Papildyti Įstatymą 126¹ straipsniu:

„126¹ straipsnis. Teismų pastatų modernizavimo fondas

1. Teismų pastatų modernizavimo fondas sudaromas siekiant naudoti lėšas teismų pastatų modernizavimo ir kapitalinio remonto veikloms finansuoti. Teismų pastatų modernizavimo fondas

administruojamas pagal šį ir kitus įstatymus, Vyriausybės nutarimus, kitus teisės aktus ir Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatus, kuriuos tvirtina Teisėjų taryba.

2. Teismų pastatų modernizavimo fondą administruoja Nacionalinė teismų administracija, vadovaudamasi Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatais. Teismų pastatų modernizavimo fondo administravimo išlaidos negali viršyti 4 procentų metinio Teismų pastatų modernizavimo fondo biudžeto.

3. Teismų pastatų modernizavimo fondo lėšas sudaro:

- 1) pajamos, gaunamos iš surinkto žyminio mokesčio;
- 2) pajamos, gaunamos iš teismo paskirtų procesinių baudų;
- 3) valstybės biudžeto lėšos, nustatomos Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme;
- 4) Europos Sąjungos fondų ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos;
- 5) lėšos, gautos už parduotus pastatus ir kitą turtą, kuriuo naudojasi teismai;
- 6) kitos teisėtai įgytos lėšos.

4. Planuojant kiekvienų metų valstybės biudžeto asignavimus, Teismų pastatų modernizavimo fondui numatoma praėjusių metų faktinių pajamų, gautų iš surinkto žyminio mokesčio ir teismo paskirtų procesinių baudų, dydžio dalis.“

5 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

1. Šis įstatymas įsigalioja 2026 m. [...] d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISMŲ ĮSTATYMO NR. I-480
107, 108, 126 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 126¹ STRAIPSNIU
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnyje įtvirtinta, kad teisėjas ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2006 m. gegužės 9 d. nutarime konstatavo, kad teismų nepriklausomumo principas apima ir teismų finansavimo nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios.

Valstybės biudžeto sudarymas yra vienas jautriausių klausimų, su kuriuo susiduria bet kuri valstybė, todėl itin svarbu, jog šis procesas būtų aiškiai reglamentuotas bei užtikrinantis visų valstybės valdžių pusiausvyrą, taip pat garantuojantis teismų nepriklausomumą. Konstitucinio Teismo praktikoje pažymėta, kad Konstitucijoje įtvirtintas teisminės valdžios statusas suponuoja *inter alia* kitų teismų nei Konstitucinis Teismas finansinį nepriklausomumą, kurį užtikrina toks teisinis reguliavimas, kai lėšos teismų sistemai ir kiekvienam teismui yra skiriamos įstatymu patvirtintame valstybės biudžete ir tokių lėšų dydis yra adekvatus teismų vykdomų funkcijų apimčiai, kad jie galėtų deramai vykdyti teisingumą. Atsižvelgiant į tai, valstybės biudžeto proceso teisinis reguliavimas turi būti toks, kad planuojant ir tvirtinant valstybės biudžeto asignavimus teismams jie nepatirtų politinio spaudimo dėl savo veiklos ir būtų atsižvelgiama į pagrįstus teismų pasiūlymus dėl valstybės biudžeto asignavimų skyrimo jų veiklai, *inter alia* reiškiamus per įstatyme numatytą teisminės valdžios savivaldos instituciją; be kita ko, valstybės biudžeto proceso teisiniu reguliavimu turėtų būti užtikrintas šios teisminės valdžios savivaldos institucijos dalyvavimas rengiant valstybės biudžeto projektą. Priešingu atveju, jeigu Lietuvos Respublikos Vyriausybė rengdama valstybės biudžeto projektą bei Lietuvos Respublikos Seimas tvirtindamas valstybės biudžetą turėtų plačią diskreciją nuspręsti dėl kiekvienais metais teismams skiriamų valstybės biudžeto asignavimų dydžių, būtų sudarytos prielaidos pažeisti teisminės valdžios nepriklausomumą (Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimas).

Konstitucinėje doktrinoje suformuoti teismų finansinio nepriklausomumo principai apima: pirmą, kad Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje nustatyta speciali teisėjų institucija pagal Konstituciją interpretuojama plačiau, ji pripažįstama ne tik kaip teisėjų karjeros klausimams skirta patariamoji Prezidentui savivaldos institucija, bet jai suteikiama platesnė paskirtis – ginti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, taigi ir finansinį nepriklausomumą; antra, finansinį nepriklausomumą užtikrina tik toks skiriamų lėšų dydis, kuris yra adekvatus teismų vykdomų funkcijų apimčiai; trečia, politinio spaudimo teismai nepatirtų, jei planuojant ir tvirtinant biudžeto asignavimus teismams būtų atsižvelgta į pagrįstus teismų pasiūlymus; ketvirta, valstybės biudžeto teisiniu reguliavimu turi būti užtikrintas teisminės valdžios savivaldos dalyvavimas rengiant valstybės biudžeto projektą.

Primintina, kad Lietuvos Respublikos Seimo valdyba 2021 m. sausio 11 d. priėmė sprendimą¹, kuriuo Vyriausybei pasiūlyta parengti minėtam Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimui įgyvendinti reikalingų teisės aktų projektus, tačiau teisės aktų projektai, būtini šio nutarimo esminiems išaiškinimams, susijusiems su teisminės valdžios

---

¹ Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2021 m. sausio 11 d. sprendimas Nr. SV-S-28 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimo Nr. KT187-N15/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymų, kuriais reguliuojamas tam tikrų programų, fondų arba institucijų finansavimas, nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ įgyvendinimo“.

finansavimu, įgyvendinti iki šiol nebuvo priimti, atitinkamai tam tikri Konstitucinio Teismo aptarti aspektai liko neįgyvendinti.

Pažymėtina, kad ne tik oficialioje konstitucinėje doktrinoje, bet ir tarptautinių organizacijų, tarp jų Europos Komisijos demokratijai per teisę (angl. *European Commission for Democracy through Law*), Europos teismų tarybų tinklo (ENCJ), GRECO, pripažįstama, kad teismų finansavimas yra pažeidžiama sritis valstybės valdžių tarpusavio santykiuose, pabrėžiant, kad teismų finansavimas turėtų būti laikomas prioritetu²; Europos teisingumo efektyvumo komisijos (angl. *European Commission for the Efficiency of Justice, CEPEJ*) rekomendacijose teismų sistemai³, Teisinės valstybės 2024 m., 2025 m. ataskaitose Lietuvai⁴, nurodyta, kad teisingumo sistemoms turi būti užtikrinti pakankami žmogiškieji ir finansiniai ištekliai, atsižvelgiant į Europos standartus.

Teismai turi turėti galią ir gebėjimą veiksmingai derėtis dėl savo biudžeto ir jį organizuoti, t. y. teisminė valdžia su sprendžiamuoju balsu privalo dalyvauti („turi būti glaudžiai įtraukta“) visose keturiose biudžeto ciklo fazėse / etapuose, pagal Europos teismų tarybų tinklo (ENCJ) vertinimą, tai yra formavimas, patvirtinimas, vykdymas, auditas⁵.

Dar kitame tarptautiniame dokumente⁶ skiriami du pagrindiniai aspektai ir kiekvieno iš jų rodikliai, leidžiantys nustatyti teismų biudžeto formavimo nacionalinio mechanizmo atitiktį teismų nepriklausomumo principui. Pirmasis aspektas – instituciniai susitarimai, tiksliau – tokių susitarimų laipsnis, kuriuo teisminė valdžia dalyvauja sudarant biudžetą, biudžeto sudarymo būdas ir laisvės lygis, kurį teisminė valdžia turi paskirstydama biudžetą po jo patvirtinimo. Dar svarbesnis aspektas – tai, kiek patvirtinti biudžetai, kaip biudžeto sudarymo proceso rezultatas, yra pakankami, kad teisminė valdžia galėtų tinkamai vykdyti savo funkcijas. Analizuojant šiuos aspektus vertinama: 1) nesutarimų dėl biudžeto dažnumas (rodiklis fiksuoja nesutarimų skaičių tarp teisminės valdžios ir vyriausybės dėl teismų biudžeto per pastaruosius penkerius metus); 2) nesutarimų dėl biudžeto sprendimas, t. y. kaip sprendžiami nesutarimai tarp teisminės valdžios ir vyriausybės dėl biudžeto (rodiklis apibūdina, ar teisminė valdžia turi teisę kreiptis į parlamentą, jei mano, kad vyriausybė neskiria pakankamai lėšų); 3) faktinio biudžeto pakankamumas. Formalūs susitarimai turi užtikrinti, kad faktiniai biudžetai būtų pakankami (rodiklis vertina biudžeto pakankamumą pagal pagrindines veiklas, kurios turi būti tinkamai finansuojamos: a) bylų nagrinėjimas; b) ekspertų, vertėjų ir kt. samdymas, kai užmokesčiai mokami teismo lėšomis; c) teisėjų ir personalo kvalifikacijos palaikymas; d) informacinių technologijų (IT) sistemų, pastatų ir kitų išteklių prieinamumas teisėjams ir personalui). 2025 metų Europos Komisijos ES teisingumo rezultatų suvestinė atskleidžia ilgus metus nesprendžiamą problemą – Lietuvos teismų finansavimas yra vienas žemiausių Europos Sąjungoje (2023 m. duomenimis, priešpaskutinis, lenkiantis tik Kiprą)⁷.

---

² Report of the Special Rapporteur on the Independence of Judges and Lawyers, Gabriela Knaut, submitted in accordance with resolution 8/6 of the Human Rights Council. UN General Assembly, 65th Session, 10 August, 2010, A/65/274, para 29; <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N10/480/55/PDF/N1048055.pdf?>.

³ CEPEJ gairės teismų žemėlapiui sudarymui užtikrinti teisę į teismą;

⁴ Teisinės valstybės principo taikymo ataskaitos 2024 m. ir 2025 m.

⁵ ENCJ Report 2011-2012 Judicial Reform in Europe.

⁶ ENCJ Report 2013-2014 Independence and Accountability of the Judiciary (http://www.ency.eu/images/stories/pdf/workinggroups/independence/ency_report_independence_accountability_2014_disclosure.pdf).

⁷ Lietuvoje bendrosios valdžios sektoriaus išlaidos teismams (kartu su prokuratūra ir garantuojamos pagalbos finansavimu) eurai vienam gyventojui 2023 m. siekė 55 Eur ir tai yra vienas mažiausių išlaidų rodiklių Europos Sąjungoje. Pagal išlaidų santykį su šalies bendrojo vidaus produktu (BVP) Lietuvoje jos siekė tik 0,21 proc. Mažiau teismams skyrė Kipras – 49 Eur vienam gyventojui (0,15 proc. BVP). Tuo tarpu Liuksemburgas skyrė 297 Eur, ir tai yra aukščiausias išlaidų rodiklis ES pagal absoliučius skaičius, tačiau pagal santykį su BVP aukščiausias išlaidų rodiklis yra Bulgarijoje, siekiantis 0,68 proc. Nacionalinės teismų administracijos

Teismams ir Nacionalinei teismų administracijai numatytų maksimalių valstybės biudžeto asignavimų apimčių 2026–2028 m. įvertinimas parodė, kad jos sudaro tik minimalias teismų veiklos tęstinumo prielaidas, tačiau nėra pakankamos visaverčiam teisinės valstybės principus, taigi ir visuomenės lūkesčius atitinkančiam Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo funkcijų įgyvendinimui. Teisėjų taryba 2025 m. gegužės mėnesį⁸ kreipėsi į Vyriausybę ir Lietuvos Respublikos finansų ministeriją, išsamiai pagrįsdama papildomų asignavimų poreikį 2026–2028 m. ir nurodydama prioritetines sritis, būtinas nepriklausomos ir veiksmingos Lietuvos teismų sistemos veiklai užtikrinti, tačiau į tai nebuvo atsižvelgta. 2025 m. rugpjūčio 29 d. Teisėjų taryba, nustatytu terminu privalanti vykdyti Lietuvos Respublikos biudžeto projekto rengimą reglamentuojančiuose teisės aktuose numatytas pareigas, aprobavo 2026–2028 m. numatomų maksimalių Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto asignavimų paskirstymo teismams projektą, tačiau taip pat padarė viešą pareiškimą ir kreipėsi į Vyriausybę, nurodydama, kad Lietuvos teismų finansavimas nepakankamas Konstitucijoje įtvirtintai teisingumo funkcijai vykdyti ir kelia grėsmę teismų nepriklausomumui, nes neatsižvelgta į Teisėjų tarybos išsakytus finansavimo poreikius būsimų trejų metų perspektyvoje, nors teismų poreikiai buvo pagrįsti objektyviomis reikmėmis.

Pažymėtina, kad taip paneigiami konstitucinių valdžių atsvaros, konstitucinio bendradarbiavimo, atsakingo valdymo, kiti konstituciniai principai. Susiklosčiusi faktinė situacija rodo, kad įstatymų leidžiamoji ir vykdomoji valdžia svarstant ir priimant valstybės biudžetą turi sprendžiamąjį balsą, tuo tarpu trečioji – teisminė – valdžia neturi jokios poveikios priemonės, kuri garantuotų lygiavertę valdžių partnerystę, taip pat atsvarą.

Teismų įstatymo 119 straipsniu įtvirtinta, kad vykdomoji teismų savivaldos institucija, užtikrinanti teismų ir teisėjų nepriklausomumą, yra Teisėjų taryba. Taigi, vadovaujantis konstitucine doktrina, planuojant ir tvirtinant valstybės biudžeto asignavimus teismams, turėtų būti atsižvelgiama į pagrįstus teismų siūlymus, reiškiamus būtent per Teisėjų tarybą, ir būtent Teisėjų tarybos dalyvavimas rengiant valstybės biudžeto projektą turėtų būti užtikrintas valstybės biudžeto sudarymo proceso teisiniu reguliavimu.

Teisėjų tarybai įstatymu taip pat priskirtas bendradarbiavimas su kitomis institucijomis ir organizacijomis teismų savivaldos, administravimo ir kitais teismų veiklos klausimais (Teismų įstatymo 120 straipsnio 24 punktą), kas iš esmės atitiktų konstitucinėje doktrinoje suformuotas nuostatas, kad Konstitucijoje įtvirtintas valstybės valdžių sąveikos modelis lemia ir valstybės valdžių (jų institucijų) tarpusavio kontrolę bei atsvarą, neleidžiančią vienai valstybės valdžiai dominuoti kitos (kitų) atžvilgiu, ir jų bendradarbiavimą (Konstitucinio Teismo 2006 m. gegužės 9 d. nutarimas). Plėtodamas oficialią konstitucinę doktriną valdžių padalijimo klausimu, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog konstitucinis valdžių padalijimo principas reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios turi būti atskirtos, pakankamai savarankiškos, bet kartu tarp jų turi būti pusiausvyra, kad kiekvienai valdžios institucijai yra nustatyta jos paskirtį atitinkanti kompetencija, kad institucijos kompetencijos konkretus turinys priklauso nuo tos valdžios vietos bendroje valdžių sistemoje ir jos santykio su kitomis valdžiomis, nuo tos institucijos vietos tarp kitų valdžios institucijų ir jos įgaliojimų santykio su kitų institucijų įgaliojimais, be to, Konstitucijoje tiesiogiai nustačius konkrečios valstybės valdžios institucijos įgaliojimus, viena valstybės valdžios institucija negali iš kitos perimti tokių įgaliojimų, jų perduoti ar

---

duomenimis, teismų sistemos finansavimo disproporcija ir toliau ryškiai matoma, palyginti su šalies ekonomikos augimu. Santykinis teismų sistemos finansavimo lygis mažėja: 2024 m. jis sudarė 0,18 proc. BVP, o 2025 ir 2026 m. – jau tik 0,16 proc. prognozuojamo BVP. Atsižvelgiant į patvirtintą 2026–2028 m. valstybės biudžetą, šis santykis toliau mažės ir sudarys 2027 m. – 0,15 proc., 2028 m. – 0,14 proc.

⁸ Teisėjų tarybos 2025 m. gegužės 16 d. raštas Nr. 36P-60-(7.1.10. Mr).

atsisakyti, kitaip būtų pažeistas Konstitucijoje įtvirtintas valstybės valdžių padalijimo principas (Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimas).

Tačiau minėto bendradarbiavimo formos įstatymais nėra apibrėžtos ir institucionalizuotos, kas teismų sistemos atstovų įtraukimo į sprendimų priėmimo procedūras (įskaitant valstybės biudžeto asignavimų teismams planavimą ir tvirtinimą) pobūdį ir apimtį daro priklausomą nuo kitų valstybės valdžių atstovų geranoriškumo, politinių procesų, noro bendradarbiauti bei ne visada konstitucinio požiūrio į teismus, teismų ir teisėjų nepriklausomumo ir teisinės valstybės principus.

Tai, kad Konstitucinis Teismas 2006 m. gegužės 9 d. nutarime pripažino teismų nepriklausomumą apimant ir jų finansinį nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios, suponuoja, jog teismų finansavimo procesas negali būti visiškai priklausomas nuo vykdomosios valdžios, turi būti įtvirtinti procedūriniai mechanizmai, užtikrinantys Teisėjų tarybos dalyvavimą ir Vyriausybės pareigą motyvuotai įvertinti teismų poreikius. Kitu atveju, nesant Teisėjų tarybai nustatytos jos paskirtį atitinkančios kompetencijos bei įstatymais neįtvirtinus Teisėjų tarybos ir Vyriausybės įgaliojimų santykio, susiklosto tokia teisinė situacija, kai, Teisėjų tarybai neturint galimybės atlikti teisminės valdžios atsvarų vykdomajai valdžiai funkcijos, vykdomoji valdžia dominuoja teisminės valdžios atžvilgiu Vyriausybei netiesiogiai perimant iš Teisėjų tarybos jai priskirtus atstovavimo teismų sistemos interesams įgaliojimus.

Konstitucinis Teismas 2020 m. lapkričio 3 d. nutarime konstatavo, kad „Konstitucijos 94 straipsnio 4 punkte, 130 straipsnyje įtvirtinti Vyriausybės įgaliojimai rengti valstybės biudžeto projektą ir Konstitucijos 67 straipsnio 14 punkte, 131 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti Seimo įgaliojimai tvirtinti valstybės biudžetą negali būti suprantami kaip suteikiantys teisę tik savo nuožiūra planuoti ir numatyti <...> konstitucines nepriklausomumo garantijas turinčioms valstybės institucijoms skirtus valstybės biudžeto asignavimus; konstitucinės Vyriausybės ir Seimo pareigos rengiant ir tvirtinant valstybės biudžetą paisyti konstitucinių <...> tam tikrų valstybės institucijų nepriklausomumo garantijų savaime nesuvaržo Vyriausybės ir Seimo galimybių rengiant valstybės biudžeto projektą ir tvirtinant valstybės biudžetą tinkamai atsižvelgti į Konstitucijoje įtvirtintas valstybės funkcijas, į esamą ekonominę ir socialinę padėtį, į visuomenės ir valstybės poreikius bei galimybes, į turimus ir numatomus gauti finansinius išteklius bei valstybės įsipareigojimus, kitus svarbius veiksnius.“

Konstitucinis Teismas minėtame nutarime taip pat konstatavo, kad Vyriausybei kyla pareiga rengiant valstybės biudžeto projektą jame numatyti tiek lėšų valstybės valdžią vykdančioms valstybės institucijoms – Seimui, Respublikos Prezidentui, Vyriausybei, Teismams, kad būtų garantuotas Konstitucijoje įtvirtintas šių valstybės valdžią vykdančių institucijų savarankiškumas, valdžių pusiausvyra ir kad jos galėtų vykdyti Konstitucijoje bei įstatymuose joms nustatytas funkcijas; Vyriausybė, rengdama valstybės biudžeto projektą, turi atsižvelgti į kitų Konstitucijos 5 straipsnio 1 dalyje nurodytų valstybės valdžią vykdančių institucijų – Seimo, Respublikos Prezidento, Teismų - pateiktus asignavimų iš valstybės biudžeto, reikalingų šių institucijų Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytų funkcijų vykdymui, dydžius; jeigu Vyriausybės parengtame valstybės biudžeto projekte Seimui, Respublikos Prezidentui, Teismams būtų numatyta asignavimų akivaizdžiai mažiau, negu jų reikia, kad valstybės valdžią vykdančios institucijos galėtų atlikti joms Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytas funkcijas, kad būtų garantuotas Konstitucijoje įtvirtintas šių valstybės valdžią vykdančių institucijų savarankiškumas, valdžių pusiausvyra, taip pat jų nepriklausomybė nuo Vyriausybės, kaip vykdomosios valdžios institucijos, būtų sudarytos prielaidos pažeisti konstitucinį valdžių padalijimo principą ir Konstitucijos 5 straipsnį.

Minėtos Konstitucinio Teismo suformuotos nuostatos, vertinant jas sistemiškai, suponuoja prielaidą, kad Vyriausybė turi pareigą ne tik parengti biudžeto projektą, bet ir,

pirma, jį pagrįsti, antra, pagrįsti jį objektyviais kriterijais – esama ekonomine ir socialine padėtimi, visuomenės ir valstybės poreikiais bei galimybėmis, turimais ir numatoma gauti finansiniais ištekliais bei valstybės įsipareigojimais, kitais svarbiais veiksniais. Tokią išvadą sustiprina Konstitucinio Teismo 2020 m. lapkričio 3 d. nutarimo motyvuojamosios dalies XII skyriaus 66.2 papunkčio nuostata, kad Vyriausybė, teikdama Seimui valstybės biudžeto projektą, privalo jame nurodytas pajamas ir asignavimus pagrįsti visuomenės ir valstybės reikmių bei galimybių įvertinimu.

Taigi teismų sistemai pagrindus per Teisėjų tarybą Vyriausybei teikiamus poreikius, teisinės valstybės ir atskaitomybės principams įgyvendinti, nepriklausomos teisminės valdžios skaidriam ir depolitizuotam finansavimo procesui užtikrinti būtinas teisiniu reguliavimu (Teismų įstatymu) nustatytas aiškus ir motyvuotas teismų biudžeto poreikių vertinimo atspindėjimas vykdomosios valdžios teisės akte, konkrečiai – Vyriausybės nutarime, kuriuo teikiamas biudžeto projektas Seimui, taip pat, atsisakius numatyti reikiamą finansavimą, sprendimo poveikio teismų funkcijų vykdymui bei teisėjų ir teismų nepriklausomumui vertinimas. Tai ypač reikšminga teisminės valdžios finansinio nepriklausomumo kontekste, kur Vyriausybės priimtų sprendimų motyvavimo trūkumas gali reikšti formalų konstitucinių garantijų pobūdį.

Plėtodamas oficialią konstitucinę doktriną teismų finansavimo klausimu, Konstitucinis Teismas 2020 m. lapkričio 3 d. nutarime konstatavo ir tai, kad pagal Konstituciją įstatymų leidėjas gali nustatyti įvairias jų finansinio nepriklausomumo garantijas, užtikrinančias adekvatų šių institucijų vykdomų funkcijų apimčiai finansavimą, užkertančias kelią nepagrįstam jų finansavimo ribojimui, taigi ir politiniam spaudimui.

Konstitucijoje įtvirtintas teisinis reguliavimas ir nurodytos Konstitucinio Teismo aktuose suformuluotos konstitucinės doktrinos nuostatos suponuoja tai, kad teismų sistemai skiriamas finansavimas turi būti paremtas objektyviais kriterijais, o teismų nepriklausomumą užtikrina tik toks jų finansavimo modelis, pagal kurį biudžetas sudaromas sistemingai ir praktiškai bendradarbiaujant su Teisėjų taryba.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, parengtas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo Nr. I-480 107, 108, 126 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 126¹ straipsniu“ projektas (toliau – Projektas), kurio tikslas – įstatyminiu lygmeniu įtvirtinti:

1) teismų materialiąsias, organizacines, finansines sąlygas veiksmingai vykdyti Konstitucija pavestas funkcijas ir užtikrinti teismų nepriklausomumą, įstatymu įtvirtinant konkretų finansavimo modelį, paremtą išimtinai objektyviais skiriamų lėšų apskaičiavimo kriterijais;

2) specialios įstatymo numatytos teisėjų institucijos (konstitucinės valstybės institucijos) – Teisėjų tarybos – dalyvavimo visuose valstybės biudžeto formavimo procesuose taisyklės ir įgaliojimus kaip teismų nepriklausomumo, *inter alia* organizacinio savarankiškumo ir finansinio nepriklausomumo, sąlygas;

3) iš Konstitucijos kylančią pareigą Vyriausybei argumentuotai pagrįsti planuojamą finansavimą teismams, kad teismų sistemai skiriamas lėšų dydis yra adekvatus teismų vykdomų funkcijų apimčiai, kad jie galėtų deramai vykdyti teisingumą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – [...].

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Teismų įstatymo 126 straipsnyje „Teismų sistemos finansavimas“ įtvirtinta, kad teismai finansuojami iš valstybės biudžeto. Kiekvienas teismas turi savo atskirą išlaidų samatą. Įstatymų numatytais atvejais teismų sistema gali būti finansuojama iš kitų valstybės finansinių šaltinių. Biudžeto projektų parengimo ir svarstymo procedūra lakoniškai aptariama Teismų įstatymo 127 straipsnyje, įtvirtinančiame, kad biudžeto projektus sudaro asignavimų valdytojai – teismai (127 straipsnio 1 dalis), asignavimų valdytojai – teismai pasiūlymus dėl savo biudžetų projektų pateikia Teisėjų tarybai svarstyti. Aprobavusi pasiūlymus dėl pateiktų biudžetų projektų, Teisėjų taryba juos pateikia svarstyti Vyriausybei (127 straipsnio 2 dalis).

Taigi šiuo metu teisiniu reguliavimu nėra įtvirtinta, kas (kokios išlaidos) sudaro teismų biudžetą. Teismai, rengdami savo biudžeto projektus, finansavimo poreikį apskaičiuoja vadovaudamiesi poįstatyminiais teisės aktais – Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis, patvirtintomis Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“, taip pat 3 biudžetinių metų asignavimų poreikio planavimo metodinėmis gairėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. rugpjūčio 8 d. įsakymu Nr. 1K-265 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių taikymo“.

Atitinkamai Teismų įstatymo 120 straipsnio 20 dalyje įtvirtinta, kad Teisėjų taryba „svarsto ir aprobuoja pasiūlymus dėl teismų investicijų projektų ir pasiūlymus dėl teismų biudžetų projektų, pateikia juos Vyriausybei“. Taigi, pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą, Teisėjų taryba, atstovaudama teismams, turi įtaką teismų biudžeto sudarymo procesui iki pasiūlymų pateikimo Vyriausybei. Esant teisiniam Teisėjų tarybos vaidmens formuojant valstybės biudžetą neapibrėžtumui po pasiūlymų pateikimo Vyriausybei, praktikoje susidaro situacija, kai Teisėjų taryba neturi jokio teisinio užtikrinimo, kad Vyriausybė motyvuotai reaguos į jos pateiktus teismų biudžeto poreikius. Teisėjų tarybos pasiūlymų dėl teismų investicijų projektų ir pasiūlymų dėl teismų biudžetų projektų pateikimo Vyriausybei teisinių pasekmių neapibrėžtumas biudžeto formavimo procese taip pat kelia pagrįstų abejonių dėl valdžių pusiausvyros ir teismų nepriklausomumo užtikrinimo realumo konstitucinės teismų finansinio nepriklausomumo sąlygos įvykdymo aspektu.

Atkreiptinas dėmesys, kad įgyvendindama Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių 3 punktą, Vyriausybė kasmet patvirtina Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo, kuriuo tvirtinami Lietuvos Respublikos tam tikrų metų valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų rodikliai ir vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai, rengimo planą. Jame įtvirtintos visų valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pareigos numatytais terminais teikti duomenis (informaciją) ir (arba) atlikti konkrečius tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto sudarymo veiksmus, o Teisėjų tarybos dalyvavimas išskirtas tik siauru aspektu. Pavyzdžiui, Vyriausybės 2025 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 137 patvirtintame Lietuvos Respublikos 2026 - 2028 metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo plane numatyti Finansų ministerijos atstovų kartu su Vyriausybės kanceliarijos atstovais ir kitų atitinkamų ministerijų atstovų arba asignavimų valdytojų, kurie nėra ministro valdymo sričių įstaigos (įskaitant Teisėjų tarybos), atstovų (jeigu jų dalyvavimas tokiuose pasitarimuose neprieštarauja jų veiklą reglamentuojančių teisės aktų nuostatoms) pasitarimai dėl ministro valdymo srities arba asignavimų valdytojo, kuris nėra ministro valdymo srities įstaiga, 2026–2028 metais planuojamų asignavimų ir siekiamų rezultatų, kuriuose įvertinami ankstesniais metais įstaigų pasiekti rezultatai, panaudoti asignavimai vykdant pažangos ir tęstinę veiklą bei sisteminės išlaidų peržiūros rekomendacijų įgyvendinimas, pristatoma informacija apie ministerijos ir ministro valdymo sričių įstaigų arba asignavimų valdytojo, kuris nėra ministro valdymo srities įstaiga, pasiektus rezultatus ir panaudotus asignavimus vykdant pažangos ir tęstinę veiklą,

apie argumentus dėl teikiamų asignavimų poreikių 2026–2028 metams ir šių poreikių prioritetų, nurodant sąsajas su pateiktais asignavimų poreikiais.

Pažymėtina, kad Teismų įstatymo 120 straipsnio dalyje numatyta, jog Teisėjų tarybai priskiriama kompetencija bendradarbiauti su kitomis Lietuvos Respublikos institucijomis ir organizacijomis teismų savivaldos, administravimo ir kitais teismų veiklos klausimais, tačiau šiuo metu įstatymu neįtvirtinti įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės valdžios bendradarbiavimo būdai ir formos (procedūros). Taigi konstatuotinas teisinio reguliavimo, susijusio *inter alia* su Konstitucijos 112 straipsnio 5 dalyje nurodytos specialios įstatymo numatytos teisėjų institucijos funkcionavimu (įgaliojimų vykdymu), spraga. Kadangi įstatymai aiškiai neapibrėžia procedūrų, reglamentuojančių teismų atstovų įtraukimą ir dalyvavimą dialoge su vykdomąja valdžia dėl biudžeto formavimo (pvz., su kokiais subjektais rengiami susitikimai, kokie jų terminai, dalyvių sudėtis, teisės ir kt.), įvykus rinkimams ir suformavus naują Vyriausybę kaskart susiklosto nauja teismų komunikacijos ir dalyvavimo šiame dialoge praktika. Dėl to Teisėjų taryba yra priversta ieškoti naujų bendradarbiavimo formų ir neišvengiamai įtraukiama į politinius procesus.

Taigi įstatyminiame reguliavime (Teismų įstatyme) nesant įtvirtinto Teisėjų tarybos dalyvavimo valstybės biudžeto sudarymo procese, susidaro situacija, kai teisminės valdžios savivaldos institucijos – Teisėjų tarybos – dalyvavimas ir konstitucinio statuso įgyvendinimas reglamentuojamas poįstatyminiu teisės aktu. Atsižvelgiant į tai, kad teismų nepriklausomumas apima ir jų finansinį savarankiškumą, darytina prielaida, kad nustatytu teisiniu reguliavimu nesudaromos iš Konstitucijos kylančios sąlygos oficialioje konstitucinėje doktrinoje numatytam teismų finansinio nepriklausomumo nuo vykdomosios valdžios principui užtikrinti.

Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nenustato Vyriausybei pareigos argumentuotai pasisakyti dėl Teisėjų tarybos pateiktų siūlymų dėl teismų investicijų projektų ir teismų biudžetų projektų pačiame biudžeto dokumente, kuriuo Seimui teikiamas tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektas, taip pat nėra nustatytų objektyvių finansinių išteklių skyrimo nepriklausomai ir vykdomajai valdžiai neatskaitingai teisminei valdžiai kriterijų, kurie sudarytų galimybes įvertinti realius išteklių poreikius, užtikrintų sprendimų skirti lėšas skaidrumą ir taip garantuotų teisminės valdžios finansinį nepriklausomumą.

Teismų pastatų modernizavimui ir kapitaliniam remontui skirtų lėšų poreikių nustatymas yra susijęs su Teismų įstatymo 120 straipsnio 20¹ dalies nuostata, pagal kurią Teisėjų taryba teikia pasiūlymus Vyriausybei dėl strateginių tikslų ir pažangos uždavinių nustatymo Nacionaliniame pažangos plane ir dėl priemonių įtraukimo į nacionalines plėtros programas. Pagal galiojantį reguliavimą, teismų turto atnaujinimas numatomas pagal pažangos priemonės arba Valstybės įmonės Turto banko priemonės. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. spalio 20 d. nutarime Nr. 861 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos teisingumo sistemos plėtros programos patvirtinimo“ įtvirtinta, kad teismų infrastruktūra neužtikrina teisingumo vykdymo proceso poreikių (1.5 punktą), dalis teismų patalpų nepritaikytos teismų poreikiams ir neatitinka teisingumo vykdymo proceso reikalavimų (1.5.2 punktą), ir numatyta pažangos priemonė, kuria sprendžiama problema, 13-001-08-01-02 užtikrinti sąlygas teismų veiklai, plėtoti technologijas (priemonės koordinatore – Nacionalinė teismų administracija). Vis dėlto manytina, kad toks finansavimo būdas neužtikrina teismų nepriklausomumo nuo Vyriausybės bei Teisingumo ministerijos, t. y. vykdomosios valdžios institucijų, todėl būtinas Teismų pastatų modernizavimo fondo įsteigimas įtvirtinant galimus objektyviais kriterijais paremtus šio fondo finansavimo šaltinius iš konkrečių mokesčių ir kitų valstybės pajamų, tiesiogiai susijusių su atitinkama – teisingumo vykdymo – finansuojama sritimi.

Šiuo metu Teismų įstatyme taip pat nėra įtvirtintas teisėjo komandos apibrėžimas, nors praktikoje šią sąvoką įprasta vartoti kalbant apie teisėjo padėjėją, teismo posėdžių sekretorių, taip pat kitus tarnautojus, tiesiogiai padedančius teisėjui eiti pavestas pareigas (teismo psichologą, teismų praktikos analitiką ir kitas pareigybes, atsižvelgiant į skirtingų instancijų poreikius). Teismų įstatymo 108 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad teismo valstybės tarnautojai skirstomi į tarnautojus, tiesiogiai padedančius teisėjams eiti pavestas pareigas, analizuojančius ir apibendrinančius teismų praktiką, ir kitus valstybės tarnautojus. Teismų 107 straipsnyje, įtvirtinančiame teismo struktūrą, numatyti teismo valstybės tarnautojai ir darbuotojai, tiesiogiai padedantys teisėjams eiti pareigas, analizuojantys ir apibendrinantys teismų praktiką, taip pat tiesiogiai padedantys teismo pirmininkui, teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams atlikti jiems priskirtas administravimo funkcijas (107 straipsnio 1 dalis), taip pat įtvirtinta, kad teismo kanclerio vadovaujamos teismo administracijos struktūrą sudaro raštinės, archyvo, finansų, informacinių technologijų, personalo valdymo, ūkio (turto valdymo) ir kiti struktūriniai padaliniai arba atskiro padalinio nesudarantys šias funkcijas atliekantys valstybės tarnautojai ir darbuotojai (107 straipsnio 2 dalis).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant Projekto tikslų, Projektu siūloma pakeisti Teismų įstatymo 126 straipsnį papildant 2 dalimi, teismų sistemos finansinį nepriklausomumą užtikrinant per konkrečius objektyviai nustatomus, pagrįstus teismų sistemos finansavimo principus, apimančius visas teismų išlaidų grupes, bei numatant, kas sudaro teismų biudžetą (vienoms išlaidų grupėms nustatomos konkretesnės taisyklės, kitoms – pagal teisės aktuose nustatytas poreikių pateikimo metodikas):

- *Teisėjų darbo užmokestis (126 straipsnio 2 dalies 1 punktas)*, kuris būtų finansuojamas 100 procentų pagal teisės aktais nustatytą teisėjų etatų ir pareigybių skaičių bei pareiginės algos koeficientus. Vadovaujantis Teismų įstatymo 12 straipsnio 8 - 10 dalimis, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų skaičių nustato Seimas Respublikos Prezidento teikimu, pasiūlius Lietuvos Aukščiausiojo Teismo pirmininkui, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo teisėjų skaičių nustato Respublikos Prezidentas Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininko siūlymu, kitų teismų teisėjų skaičių nustato Respublikos Prezidentas Teisėjų tarybos patarimu. Remiantis Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymo 3 straipsnio 3 dalimi, bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjų pareiginė alga apskaičiuojama šio įstatymo priede nustatytą atitinkamos pareiginės algos koeficientą padauginus iš Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatyto pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio.

- *Teisėjo komandos darbo užmokestis (126 straipsnio 2 dalies 2 punktas)*, kuris būtų finansuojamas proporcingai teisėjo pareiginei algai atsižvelgiant į teismų pakopas: teisėjo padėjėjo apylinkės teisme – 50 procentų, apygardos teisme ir Regionų administraciniame teisme – 53 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 57 procentai, Lietuvos Aukščiausiąjame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; teismo posėdžių sekretoriaus – 35 procentai atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos; tarnautojo, tiesiogiai padedančio teisėjui eiti pavestas pareigas, apylinkės, apygardos ir Regionų administraciniame teisme – 45 procentai, Lietuvos apeliaciniame teisme – 50 procentų, Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme – 55 procentai, Lietuvos Aukščiausiąjame Teisme – 60 procentų atitinkamos grandies teisėjo pareiginės algos.

Kaip minėta, teisėjo komanda nėra apibrėžta, tad Projektu siūloma pakeisti 108 straipsnio 1 dalį įtvirtinant, kad teisėjo komandą sudaro teisėjo padėjėjas, teismo posėdžių sekretorius ir tarnautojas, tiesiogiai padedantis teisėjui eiti pavestas pareigas (apima teismo psichologus, teismo praktikos darbuotojus, analitikus ir kitas pareigybes pagal skirtingas instancijas), iš viso – 3 pareigybės. Siūloma nuostata nustato nurodomų pareigybių finansavimo principą, tačiau nenustato konkrečios pareigybės koeficiento dydžio. Šie dydžiai nustatomi pagal specialiuosius teisės aktus (Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatymą ir kt.).

- *Teismo valstybės tarnautojų ir darbuotojų, tiesiogiai padedančių teismo pirmininkui, teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams atlikti jiems priskirtas administravimo funkcijas (išskyrus teisėjo komandą), darbo užmokestis (126 straipsnio 2 dalies 3 punktas).* Šios pagal siūlomus pakeitimus Teismų įstatymo 107 straipsnio 1 dalyje nurodytos valstybės tarnautojų ir darbuotojų (išskyrus teisėjo komandą), pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 2 procentai nuo teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo.

- *Administracinio personalo, t. y. teismo valstybės tarnautojų ir darbuotojų, tiesiogiai padedančių teismo pirmininkui, teismo skyrių pirmininkams, teismo pirmininko pavaduotojams atlikti jiems priskirtas administravimo, kitas funkcijas (išskyrus teisėjo komandą), darbo užmokestis (126 straipsnio 2 dalies 3 punktas), teismo kanclerio ir jo vadovaujamos teismo administracijos valstybės tarnautojų ir darbuotojų darbo užmokestis (126 straipsnio 2 dalies 4 punktas).* Pagal siūlomus pakeitimus Teismų įstatymo 107 straipsnio 1 dalyje nurodytos valstybės tarnautojų ir darbuotojų (išskyrus teisėjo komandą), pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 2 procentai nuo teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo.

Teismo kanclerio ir jo vadovaujamos teismo administracijos, nurodytos Teismų įstatymo 107 straipsnio 2 dalyje, valstybės tarnautojų ir darbuotojų pareigybės finansuojamos pagal Teisėjų tarybos patvirtintus pavyzdinius apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymus bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų patvirtintą teismo struktūrą – 25 procentai nuo teismų sistemai nustatyto teisėjo ir teisėjo komandos pareigybių finansavimo.

Projekte nustatomi kiekvieno teismo biudžeto dėl teisėjų ir teisėjo komandos darbo užmokesčio finansavimo principai, o administracinio personalo darbo užmokesčio finansavimo padalinimas tarp teismų vykėtų pagal Teisėjų tarybos nustatytus teismų biudžeto paskirstymo kriterijus, t. y. Projekte Teismų įstatymo 107 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytam teismo personalui būtų skaičiuojamas bendras darbo užmokesčio finansavimo krepšelis, o Teisėjų taryba pateiktą pasiūlymą, kaip jį paskirstyti tarp teismų.

Teisėjo komandos, kito personalo darbo užmokesčio fondo pokytis kasmet būtų siejamas su bazinio dydžio pokyčiu, kaip ir kituose valstybės sektoriuose, todėl papildomos nuostatos dėl to nenumatytos, tačiau Projektu taip pat siūlomos įtvirtinti taisyklės, numatančios darbo užmokesčio didinimo tvarką – 126 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad šio straipsnio 2 dalies 2, 3 ir 4 punktuose numatytų pareigybių darbo užmokesčio fondas kasmet indeksuojamas vadovaujantis indeksavimo dydžiu, kuris atitinka Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme numatyto priedo už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei

metus dydį, ir šis indeksavimas taikomas kaupiamuoju principu. Primintina, kad, vadovaujantis Valstybės tarnybos įstatymo 21 straipsnio 3 dalimi, valstybės tarnautojams, išskyrus įstaigų vadovus, priedą už tarnybos Lietuvos valstybei stažą sudaro vienas procentas pareiginės algos už kiekvienus tarnybos Lietuvos valstybei metus. Šio priedo suma negali viršyti 20 procentų pareiginės algos. Taip pat 126 straipsnio 4 dalimi siūloma numatyti, kad tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymu teismams skiriamų asignavimų dydis neturi būti mažesnis už ankstesniais metais teismams skirtus valstybės biudžeto asignavimus.

- *Mokėjimas teisėjams ir teisėjo komandai už darbą ir budėjimą poilsio ir švenčių dienomis finansuojamas pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka (126 straipsnio 2 dalies 5 punktas).* Mokėjimo bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjams už darbą ir budėjimą poilsio ir švenčių dienomis bei pavadavimą tvarka reglamentuota Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatymu ir Teisėjų tarybos 2021 m. gruodžio 20 d. nutarimu Nr. 13P-155-(7.1.2.) „Dėl Mokėjimo už darbą ir budėjimą poilsio ir švenčių dienomis bei pavadavimą, priemonių už padidėjusį darbo krūvį skyrimo ir mokėjimo bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų teisėjams tvarkos aprašo patvirtinimo“, kitiems teismo darbuotojams – Lietuvos Respublikos darbo kodekse ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme.

- *Teismų pastatų modernizavimui ir kapitaliniam remontui skirtos lėšos (126 straipsnio 2 dalies 6 punktas),* kurios finansuojamos iš Teismų pastatų modernizavimo fondo lėšų. Atsižvelgiant į tai, Projektu siūloma papildyti Teismų įstatymą 126¹ straipsniu „Teismų pastatų modernizavimo fondas“ ir teismų pastatų atnaujinimo finansavimui sudaryti specialų fondą, kurį administruotų Nacionalinė teismų administracija. Atkreiptinas dėmesys, kad įstatymuose yra pavyzdžių, kai numatomas finansavimas iš konkrečių mokesčių ir kitų valstybės pajamų, daugiausia tiesiogiai susijusių su atitinkama finansuojama sritimi, ir lėšas numatoma skirti ne visai ūkio šakai, o konkretnėms specifinėms reikmėms finansuoti (pavyzdžiui, Valstybinis kelių fondas⁹, Valstybinis visuomenės sveikatos stiprinimo fondas¹⁰). Valstybės biudžeto lėšos asignavimų valdytojams skiriamos įprastu biudžeto derybų būdu ir taikant fiksuotą finansavimą, t. y. fondus, ir įstaigas finansuojant iš anksto nustatyta teisės aktuose patvirtinta mokesčių ir kitų pajamų dalimi.

Pagal kitų fondų pavyzdžius parengtos atitinkamos Teismų įstatymo nuostatos, kartu įtvirtinant galimus Teismų pastatų modernizavimo fondo finansavimo šaltinius: pajamos, gaunamos iš surinkto žyminio mokesčio (pagal ataskaitas, preliminarai kasmet sumokama 11,2 mln. eurų, grąžinama 2,8 mln. eurų, t. y. pajamos – 8,4 mln. eurų¹¹), ir teismo paskirtų procesinių baudų (civilinių, baudžiamųjų, administracinių ar administracinio nusižengimo bylų nagrinėjimo metu už piktnaudžiavimą procesinėmis teisėmis, teismo posėdžio tvarkos pažeidimą, priesaikos sulaužymą, neatvykimą pagal teismo šaukimą ir panašiai teismo nutartimi paskirtos baudos), valstybės biudžeto lėšos, nustatomos Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatyme, Europos Sąjungos fondų ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos, lėšos, gautos už parduotus pastatus ir kitą turtą, kuriuo naudojasi teismai, kitos teisėtai įgytos lėšos. Be to, Projektu siūloma nuostata, pagal kurią planuojant kiekvienų metų valstybės biudžeto asignavimus, Teismų pastatų modernizavimo fondui būtų numatoma praėjusių metų faktinių pajamų, gautų iš surinkto žyminio mokesčio, dydžio dalis.

Pažymėtina, kad šiuo metu pagal galiojančią teisinį reguliavimą turto atnaujinimas numatomas pagal pažangos priemones arba Valstybės įmonės Turto banko priemones,

⁹ Lietuvos Respublikos Valstybinio kelių fondo įstatymo 5 straipsnis.

¹⁰ Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymo 38¹ straipsnis.

¹¹ Atviri teismai duomenys (<https://statistika-ntalt.hub.arcgis.com/apps/e5d90b70ebb1413d9549e33a6f3df8da/explore>).

tačiau programomis finansuojama tik dalis lėšų grupių, be to, toks finansavimo būdas neužtikrina teismų nepriklausomumo nuo Vyriausybės bei Teisingumo ministerijos.

- *Išlaidos teismų informacinėms technologijoms (126 straipsnio 2 dalies 7 punktas)*, kurios finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka. Šios išlaidos būtų apskaičiuojamos vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis ir 3 biudžetinių metų asignavimų poreikio planavimo metodinėmis gairėmis.

- *Kitos išlaidos (126 straipsnio 2 dalies 8 punktas)*, kurios finansuojamos pagal Teisėjų tarybos pateiktus biudžeto asignavimų poreikius teisės aktų nustatyta tvarka. Šias išlaidas sudaro pašto, vertimų, komunalinių paslaugų, transporto, reprezentacinės išlaidos ir pan. Jos būtų apskaičiuojamos vadovaujantis Valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklėmis ir 3 biudžetinių metų asignavimų poreikio planavimo metodinėmis gairėmis, pagal kurias ir šiuo metu teikiami poreikiai, apimantys daug įvairių kriterijų, pavyzdžiui, kainų pokytis, vartojimo kiekis ir kita.

Siekiant vieno iš Projekto tikslų – Teisėjų tarybos dalyvavimo visuose valstybės biudžeto formavimo procesuose įtvirtinimo kaip teismų nepriklausomumo užtikrinimo standarto – Projektu siūloma pakeisti Teismų įstatymo 126 straipsnį papildant 5 dalimi. Joje siūloma įtvirtinti, kad tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto rengimo metu posėdžiuose ir pasitarimuose, kuriuose svarstomi Teisėjų tarybos pateikti pasiūlymai dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių, dalyvauja Teisėjų taryba. Finansų ministerija, rengdama tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą, Teisėjų tarybos pateiktų pasiūlymų dėl teismų biudžeto asignavimų poreikių tikslinimą derina su Teisėjų taryba. Be to, Teismų įstatymo 126 straipsnį papildžius 6 dalimi būtų užtikrinama, kad, Teisėjų tarybai pateikus pasiūlymus Finansų ministerijai dėl teismų investicijų projektų ir teismų biudžetų projektų, tam biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte numatomų įtraukti teismų biudžeto asignavimų poreikių apimtis būtų svarstoma specialiajame derybų komitete. Šį komitetą iki Finansų ministerijos numatomų maksimalių asignavimų limitų pranešimo šauktų Lietuvos Respublikos Ministras Pirmininkas. Specialusis derybų komitetas būtų sudaromas iš Teisėjų tarybos ir Respublikos Prezidento atstovų, finansų ministro, teisingumo ministro, Seimo Teisės ir teisėtvarkos komiteto bei Seimo Biudžeto ir finansų komiteto pirmininkų. Tokia specialiojo komiteto sudėtis siūloma siekiant užtikrinti konstitucinį valdžių bendradarbiavimą.

Siekiant Projekto tikslo – iš Konstitucijos kylančios pareigos Vyriausybei argumentuotai ir motyvuotai pagrįsti planuojamą finansavimą teismams, kad teismų sistemai skiriamas lėšų dydis yra adekvatus teismų vykdomų funkcijų apimčiai, kad jie galėtų deramai vykdyti teisingumą, įtvirtinimo – siūloma pakeisti Teismų įstatymo 126 straipsnį papildant 7 dalimi, kurioje būtų numatyta pareiga Vyriausybei argumentuotai pagrįsti planuojamą finansavimą teismams. Siūloma įtvirtinti, kad jeigu Vyriausybės Seimui teikiamame tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekte Teisėjų tarybos nurodomi objektyviai būtini teismų biudžeto asignavimų poreikiai įtraukti ne visa apimtimi, Vyriausybės nutarime dėl tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projekto pateikimo Seimui turėtų būti nurodoma tokio sprendimo argumentai, taip pat kaip teismų sistema turėtų funkcionuoti iš jai projekte nurodytų mažesnių asignavimų, atskleidžiant tokio sprendimo poveikį teismų funkcijų vykdymui bei teisėjų ir teismų nepriklausomumui.

Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomas Teismų įstatymo 126 straipsnio papildymas 7 dalimi parengtas, be kita ko, vadovaujantis Latvijos Respublikos biudžeto ir finansų valdymo įstatymo 19 straipsnio pavyzdžiu, kaip yra pateikiama informacija apie nepriklausomų institucijų, tarp jų ir teismų, pateiktų poreikių svarstymą, poveikio funkcijoms vertinimą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru

dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo priėmimas kriminogeninei situacijai ir korupcijai įtakos neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas turės teigiamos įtakos verslui ir jo plėtrai. Efektyviai veikianti, tinkamai finansuojama teismų sistema sudaro sąlygas greitam ir prognozuojamam komercinių ginčų sprendimui, mažina teisinį neapibrėžtumą ir sandorių kaštus, kurie tiesiogiai veikia verslo sprendimus dėl investicijų, plėtros ir veiklos geografijos. Savalaikis ginčų nagrinėjimas ir nuosekli teismų praktika didina sutarčių vykdymo užtikrintumą, stiprina nuosavybės teisių apsaugą ir prisideda prie palankesnio investicinio klimato formavimo. Taip pat pakankamas teismų finansavimas leidžia diegti skaitmeninius ir procesų efektyvinimo sprendimus, mažinančius administracinę naštą ūkio subjektams ir didinančius visos teisinės sistemos veiksmingumą.

8. Ar įstatymo projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Projektu yra siūlomos Teismų įstatymo 126 straipsnio 5 dalies nuostatos, susijusios su Teisėjų tarybos dalyvavimu rengiant tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo projektą, taip pat Teismų įstatymo 126 straipsnio 6 dalies nuostatos dėl Specialiojo derybų komiteto šaukimo. Detaliau Teisėjų tarybos dalyvavimo ir komiteto šaukimo tvarka būtų reglamentuojama poįstatyminiu teisės aktu – įgyvendinant Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių, patvirtintų Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr. 543 „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“, 3 punktą, Vyriausybės kasmet patvirtinamu Lietuvos Respublikos tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo, kuriuo tvirtinami Lietuvos Respublikos tam tikrų metų valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų rodikliai ir vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto rodikliai, rengimo planu. Taigi siūlomais pakeitimais Teismų įstatyme numačius Teisėjų tarybos dalyvavimą valstybės biudžeto rengimo procese, tai, siekiant teisinio reguliavimo nuoseklumo, Teisėjų taryba turėtų būti privalomai įtraukiama ir į poįstatyminį teisės aktą – tam tikrų metų biudžeto patvirtinimo įstatymo rengimo planą.

Projektu siūloma papildomu Teismų įstatymo 126¹ straipsniu įtvirtinti, kad Teismų pastatų modernizavimo fondas administruojamas pagal šį ir kitus įstatymus, Vyriausybės nutarimus, kitus teisės aktus ir Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatus, kuriuos tvirtina Teisėjų taryba (126¹ straipsnio 1 dalis), Teismų pastatų modernizavimo fondą administruoja Nacionalinė teismų administracija, vadovaudamasi Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatais (126¹ straipsnio 2 dalis). Atsižvelgiant į tai, kiltų poreikis priimti naują teisės aktą – Teisėjų tarybos patvirtintus Teismų pastatų modernizavimo fondo nuostatus.

Siūlomu Teismų įstatymo 108 straipsnio 1 dalies pakeitimu įtvirtinus teisėjo komandos sąvoką, ji turėtų atsispindėti Teisėjų tarybos patvirtintuose pavyzdiniuose apylinkių teismų, apygardų teismų ir Regionų administracinio teismo struktūrų aprašymuose

bei Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo pirmininkų tvirtinamose teismų struktūrose.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštaruja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Teisėjų taryba turės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Preliminariais skaičiavimais Projektu siūlomų Teismų įstatymo normų įgyvendinimui, t. y. darbo užmokesčio finansavimui pagal naują modelį, numatomas bendras darbo užmokesčio finansavimas visoms pareigybėms – 147 067,2 tūkst. eurų (iš jų finansavimo bazė pokyčiui dėl stažo valstybės tarnyboje apskaičiuoti – 57 415,6 tūkst. eurų, papildomam finansavimui n+1 metais dėl kasmetinio 1 proc. stažo pokyčio – 574,1 tūkst. eurų, kuris vėlesniais metais būtų taikomas kaupiamuoju principu). Atsižvelgiant į 2026 m. darbo užmokesčio finansavimui teismų sistemai numatytas lėšas, papildomas finansavimo teismų sistemai pokytis sudarytų 35 953 tūkst. eurų darbo užmokesčio fondui finansuoti. Skaičiavimai parengti vadovaujantis 3 biudžetinių metų asignavimų poreikio planavimo metodinėmis gairėmis bei Teisėjų tarybos ir Lietuvos Aukščiausiojo teismo, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo teisės aktais, nustatančiais teismų struktūras ir kt.

Projektu siūlomo Teismų pastatų modernizavimo fondo finansavimui numatoma surenkamo žyminio mokesčio suma. Pagal 2024 m., 2025 m. ataskaitas, preliminariai kasmet sumokama apie 11,2 mln. eurų, gražinama apie 2,8 mln. eurų, t. y. pajamos sudaro apie 8,4 mln. eurų.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
„Teismas“, „teismų nepriklausomumas“, „valstybės biudžetas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.